

**Maria Capelos
într-o discuție amicală cu
Alexandru Arșinel**

**Alexandru
ARSINEL,
,
de la Dolhasca pe...
Calea Victoriei**

Să ne cunoaștem valorile

Mergem la teatru și îi răsplătim pe actori cu aplauze. Asta când mergem, că nu prea mai avem timp, cu toate că ar trebui să ne bucurăm mai des sufletul în acest fel. Mai mult privim la televizor. Destul de rar îi putem aplauda pe actori, atunci când reușim să întâlnim actori adevărați, profesioniști ai Thaliei. Ei sunt mereu eclipsați pe micul ecran de tot felul de „paiațe“ în diverse roluri, chiar sociale, politice. Pe actorii adevărați îi vedem și îi aplaudăm când sunt pe scenă pentru că, din păcate, sticla magică din casă se apropie mai rar de ei. Pentru televiziuni, la modă sunt „vedetele“ de carton.

Actorii ne dăruiesc generos gânduri despre viața pe care și ei o trăiesc ca oricare om, cu necazuri și bucurii. Alexandru Arșinel – fiind definit în timp de Marele Public drept o valoare artistică națională – se destăinuie acum cu privire la drumul parcurs din localitatea de baștină, Dolhasca, până pe Calea Victoriei. Acest drum poate fi considerat o Victorie pentru că el s-a dăruit cu multă credință profesiei, luptând cu orice vitregie a lumii noastre, indiferent de timpul istoric.

Citind amintirile sale sincere, veți cunoaște un OM, nu numai un ARTIST, care evocă trei epoci istorice prin care a trecut, fiind, prin argumentele invocate, mai convingător decât orice carte banală de istorie. Își pune pe tavă sufletul prin relatarea unei biografii neștiute de nimeni.

Aplaudăm cu stimă întâlnirile pe scenă cu acest actor recunoscut în rândul valorilor, dar e bine să știm și cât de dificil i-a fost drumul până a reușit să ne cucerească. În aceste destăinuiri, Alexandru Arșinel ne propune discret să ne gândim atent la calea profesiei alese, de actor sau de orice fel, și să nu uităm nicio clipă de cei din preajma noastră, de familie.

Un OM se destăinuie, unul care a câștigat cu eforturi pariul cu succesul în viață...

Ileana Lucaciu

Urmașul lui Constantin Tănase

Au fost și sunt reprezentanți ai genului umoristic românesc, desigur în forme și manifestări diferite: Antonescu Cărbuș, Stroe și Vasilache, Grigore Vasiliu Birlic, Alexandru Giugaru, Zizi Șerban, Puiu Călinescu, Radu Șerbănescu și Horia Zaharescu, Mircea Crișan, Toma Caragiu, Amza Pellea, Dem Rădulescu, Tamara Buciuceanu-Botez, Nicu Constantin și Alexandru Lulescu, Nae Lazărescu și Vasile Muraru, Stela Popescu, Alexandru Arșinel... O pleiadă de nume care simbolizează, fiecare cu particularitățile lui, umorul românesc în cea mai autentică și valoroasă formă de exprimare artistică. Umorul care reușește să aducă buna dispoziție, să schimbe ceva în mentalități și, de ce nu, și în societate.

De peste cinci decenii, Alexandru Arșinel este, mai mult decât oricare altul, sinonim cu divertismentul românesc. Este, de cincizeci de ani, în slujba Măriei Sale Publicul, stârnind hohote de râs fie pe scena Grădinii Boema, fie la Teatrul Tănase, într-un cămin cultural dintr-un sat uitat de lume, în străinătate, pe micul ori pe marele ecran sau interpretând cu ușurință, tandru și cald, șlagăre internaționale într-un bar, punându-și în joc nu numai vocea, cât și inima.

Apartține generației de actori care par a nu îmbătrâni vreodată. L-au iubit părinții noștri, îl iubim noi, cei aflați la maturitate, și îl iubesc și copiii noștri. Dăruiește cu bucurie din preaplinul talentului său și este răsplătit pe măsură de aprecierea publicului.

Cel despre care criticul Valentin Silvestru spunea că „este actorul de Revistă prin definiție“, interpret și creator de umor, nu încetează să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru că i-a dăruit dragostea oamenilor.

Ce resort a reușit să mențină aprecierea și dragostea publicului timp de cinci decenii? Care sunt ingredientele care au generat această uimitoare capacitate de a ne bucura, de a ne face să râdem chiar și atunci când banalul cotidian nu ne oferă niciun motiv de râs?

Să-l lăsăm chiar pe cel în cauză, pe cel care conduce în prezent Teatrul de Revistă Constantin Tănase, pe Alexandru Arșinel, să dea timpul înapoi și să ni se dezvăluie, vegheat de la înălțimea imensului tablou din biroul său de însuși marele Constantin Tănase, care-l privește cu un zâmbet ironic, de parcă i-ar spune: „Ți-am făcut-o!“

Maria Capelos

Mamei mele

Aşa cum mă văd eu...

Dolhasca, loc binecuvântat

Am venit pe lume într-o frumoasă zi de început de vară a anului 1939, nu cu mult timp înainte de a începe nebunia care a cuprins întreaga Europă, numită cel de-al Doilea Război Mondial. M-am născut pe „malul“ căii ferate și, destin sau nu, viața mi-a purtat pașii asemenea unui tren care străbate sute și mii de kilometri, oprind însă mereu în aceleași stații, de-a lungul întregii țării, dar și pe multe alte meridiane ale lumii.

Indiferent câți kilometri am străbătut în lung și-n lat, sufletul meu a „oprit“ constant în aceeași stație: comuna Dolhasca, județul Baia, acum județul Suceava, locul în care m-am născut și mi-am petrecut copilăria. Un loc în care natura a fost foarte generoasă, un loc mirific. Este un tărâm superb, străjuit la nord de râul Siret și la sud de râul Șomuz, care izvorăște din zona Sucevei, și despre care se spune că ar fi apa în care se scălda Ștefan cel Mare.

Acum, nu știu în ce măsură domnitorul Ștefan cel Mare se scălda în Șomuz, dar Petru Rareș sigur o făcea, pentru că, puțin mai departe, cam la cinci kilometri de comună, se află Mănăstirea Probota, ctitorită de el în 1504. Dincolo de aceste râuri se întinde zona deluroasă subcarpatică, plină de păduri de fag, presărate cu insulițe de stejar, brad și mesteacăn, poate cele mai frumoase păduri de fag din câte mai există. Sau, cel puțin, pentru mine așa erau și așa au rămas și acum. Este o așezare a cărei istorie s-a

scris dinainte de 1400, acolo unde geografia naturii se îmbină armonios cu geografia sufletului moldoveanului. Din Dolhasca era tata, și direcția spre care se îndreaptă oamenii care coboară în gară e Fălticeni, locul de unde era mama. Din povestirile lor, știu că la nașterea mea s-a chefuit două zile și două nopți. Unchiul meu, fratele mamei, care pe atunci lucra la Grădina Botanică din București, a adus trei tuia, care au fost plantați imediat și care acum au exact vârsta mea.

În ceea ce privește originea oamenilor așezați pe aceste meleaguri, există două ipoteze istorice. Una spune că ne-am trage de undeva de la nord de Tisa, unde există un loc numit Dolhe și de unde, odată cu descălecatul domnitorului Bogdan, s-ar fi strămutat și o parte din locuitori.

Pe de altă parte, Nicolae Iorga susține că ne tragem din coloniștii ruteni stabiliți undeva pe Valea Șomuzului, între Fălticeni și Dolhasca, acolo unde Șomuzul se varsă în Siret. Gândindu-mă la faptul că strămoșii mei din partea mamei erau nemți și că granița cu Imperiul Austro-Ungar era foarte aproape, la Verești, teoria pare plauzibilă.

Nefiind o zonă cu multă industrie, tinerii studiau la Fălticeni, Pașcani, Iași, Suceava și apoi rămâneau acolo. Și, îmi place să spun, era un loc cu multă intelectualitate, cu oameni veseli, dar și unii oameni triști, având case frumoase cu cel mult parter și etaj, fiecare cu un petic de livadă. În mare parte oamenii din satele din jur se ocupau cu agricultura specifică zonei de deal: cultivarea cartofilor, a grâului și a porumbului, a sfeclei de zahăr și a cânepii. Se zice că țuica din sfecă de zahăr făcută aici, numită samahoancă, te face să-ți pierzi mințile.

În general, oamenii își produceau în gospodăria proprie necesarul de hrană.

Am și acum extrem de vie în memorie Dolhasca, locul copilăriei mele. Simt ca pe o binecuvântare faptul că m-am născut în acest ținut. Cu toții purtăm amprenta locului de naștere, moștenim plămada pe care ne-a dat-o ținutul natal, pe care ne-au dăruit-o părinții. Multe mă îndeamnă să merg în locul în care

m-am născut. Toate drumurile duc până la urmă acasă, spre dealurile copilăriei mele. De câte ori merg la Dolhasca, parcă mi se adună toate energiile, mă simt mai fericit.

Am iubit dintotdeauna aceste locuri, poate de aceea am și păstrat casa în care m-am născut și am crescut. Am renovat-o fără să-i schimb înfățișarea. Am investit mult în ea, dar am păstrat exact aspectul din 1939. Din când în când, din păcate prea rar, mă reîntorc cu multă bucurie pe plaiurile natale, acolo unde, pe dealul bisericii, se odihnesc părinții și frațele meu, acolo unde au trăit strămoșii mei, cei din familia Arșinel. Un nume nu foarte des întâlnit, a cărui origine pare a avea mai multe surse. O sursă spune că Arșinel ar proveni din două cuvinte nemțești, *arsch* și *schnell*, care în traducere exactă înseamnă „fund rapid“.

Alta consideră că numele Arșinel ar veni de la cuvântul „arșin“, care desemnează în limba armeană o unitate de măsură, iar alta, din grecescul *arșinus*, care înseamnă „puternic“, „bărbătesc“.

Prima amintire. Refugiul

Prima imagine pe care o am în minte este de pe când aveam vreo patru ani. Era prin anul 1944, înainte de invadarea României de către ruși, odată cu spargerea frontului. Noi eram trei copii în familie: eu, sora mea, mai mică decât mine cu un an, Marieta, și un frate mai mare ca mine cu cinci ani, Petrică. Deși școala din Dolhasca avea învățători foarte buni, părinții mei, considerând că era totuși o școală de comună, l-au dat pe Petrică la școală la Rădăuți. Acolo unde se născuse mama mea și unde locuia încă nenea Sevica, fratele mamei, care-l luase pe fratele meu la el. Într-o zi, am plecat cu mama la Rădăuți să-l vedem pe Petrică. Am rămas peste noapte, iar mama m-a culcat în pat cu fratele meu. Peste noapte m-am trezit, dându-mi seama că făcusem pe mine. Și nu pipi... Drept pentru care, nu știu ce am gândit, cert este că m-am apucat să ung pereții și pe fratele meu cu ceea ce tocmai făcusem în pantaloni!

Petrică s-a sculat plângând și, extrem de furios de ceea ce făcusem, mi-a îndesat rahatul în gură. Am început să țip, s-a trezit toată casa și... m-au văzut urlând cât mă ținea gura, mânjit tot cu rahat. Este chiar prima amintire pe care o am din copilăria mea. Se pare că ceea ce se spune în popor cu privire la acest lucru este adevărat. Chiar mă consider un om norocos. Nu știu dacă a avut legătură cu această întâmplare sau nu, dar noroc am avut cu

carul! Mai târziu, peste ani, ne aduceam aminte, eu și Petrică, de această întâmplare și ne amuzam teribil. Iar Petrică îmi spunea mereu glumind că lui îi datorez acest noroc!

N-a trecut mult după aceea și s-a spart frontul. Până când am plecat în refugiu, amintirile mele se leagă doar de trenurile care treceau zilnic spre granița cu Moldova, pline cu prizonieri nemți, și dinspre Rusia spre Germania cu prizonieri ruși. După cum am spus, copilăria mea a fost strâns legată de calea ferată, casa noastră fiind foarte aproape.

Tatăl meu fiind ceferist, bunicul cumpărase un lot de pământ de un hectar și construise acolo casa. Îmi aduc aminte, aud și acum cum opreau trenurile chiar în dreptul casei noastre și auzeam strigăte disperate: *wasser, wasser!*, sau *voda, voda*. Știam ce înseamnă pentru că-mi spusese bunica din partea mamei, care stătea cu noi. Bunica era nemțoaică, vorbea chiar destul de stricat românește. Oamenii din sat ne trimiteau pe noi, copiii, să le ducem apă celor din tren, dar santinelele nu ne dădeau voie.

Păstrez o imagine asemănătoare din perioada în care plecasem în refugiu, peste puțin timp, și vedeam trenurile îndreptându-se de această dată în sens invers, pline cu nemți. Îmi aduc aminte cum vorbeau cei din jurul meu despre evadarea a doi nemți. Imediat s-a dus vestea în tot satul că cei doi fuseseră repede prinși de ruși, duși în deal la biserică și împușcați.

Nu pot să uit, deși eram mic și la fel ca orice copil, gândul îmi era doar la joacă, îngrijorarea care a cuprins întreaga casă atunci când tata ne-a anunțat că trebuie să plecăm pentru că se evacuează comuna. Era în 1944, înainte de Paști, nu împlinisem încă cinci ani. Țin minte exact că era înainte de sărbătoarea Paștelui, care ne-a prins deja în Războieni, lângă Ocna Mureșului, acolo unde fusese detașat tata. Noi însă am plecat în refugiu înaintea tatei, deoarece el fusese mobilizat în Dolhasca și, până la alte ordine, ne-a trimis pe noi înainte. Am plecat cu un vagon de marfă, „bou vagon“, cum i se spunea. Am făcut ceva pregătiri înainte. Am tăiat

un porc, un vițel. Din vițel mama a făcut pastramă, carnea de porc a prăjit-o și a pus-o la borcane, cu untură. Am luat și ceva mobilă, puțină, desigur, și așa pregătiți chipurile, am plecat noi, cei trei copii, mama, bunica și sora mamei – pe atunci o domnișoară foarte frumoasă – pe un drum de unde nu știam când ne vom întoarce. Frontul înainta cu repeziciune și mulți oameni din Dolhasca, angajați la Căile Ferate, funcționari în diverse servicii, au plecat în refugiu. Noi am ajuns undeva prin județul Alba, pe lângă Ocna Mureșului, într-un loc numit Uioara, situat pe malul Mureșului.

Drumul a fost infernal, o amintire care nu mi se va șterge niciodată din memorie, dar care pentru mine, în acel moment al copilăriei, părea o mare aventură. Eram bucuros că merg cu trenul, că mă plimb. Nu înțelegeam mare lucru. Dar îmi aduc aminte că, la un moment dat, mâncarea s-a terminat. Noroc cu fratele meu, care avea pe atunci cam nouă ani și care reușea să se descurce într-un fel. Cobora din vagon și pleca în căutarea a ceva de mâncare. Venea întotdeauna cu o pâine, o găină, cu niște cartofi sau sfeclă de zahăr smulse direct de pe câmp și așa reușeam să supraviețuim, să nu murim de foame. Drumul spre locul în care ne refugiam a fost cum a fost, pentru că la întoarcere, după un an de refugiu, a fost mult mai greu.

Îmi aduc bine aminte anul acela în Războieni! Am fost primiți cu multă reticență în casa în care am locuit. Oamenilor de acolo nu le plăcea că erau obligați să primească refugiați, că trebuia să locuiască împreună cu niște străini. Și chiar au existat, nu neapărat altercații, dar unele reacții de respingere din partea lor. Veneau niște intruși și intrau peste noapte cu picioarele în gospodăria lor. Noroc cu firea blândă și plăcută a mamei, care a știut cum să-i facă să înțeleagă că nu venisem de plăcere acolo, că a trebuit să plecăm din fața rușilor. Le venea greu să priceapă și ne întrebau țăfnoși: „Da’ ce, rușii nu sunt și ei oameni? De ce trebuie să fugiți din calea lor?”

Aveau să ne dea dreptate nu după mult timp – după vreun an, când rușii au intrat în Războieni – și să-și dea seama cam ce a însemnat ocupația sovietică!

Dar era normal și firesc să nu înțeleagă la acel moment. Nimeni nu și-ar fi dat seama, nu ar fi bănuît cum stau lucrurile!

Însă noi, copiii, ne-am adaptat foarte repede acolo. Cu atât mai mult cu cât casa în care stăteam avea o curte mare, frumoasă, cu doi duzi care făceau dude albe și negre foarte gustoase, deliciul nostru din zilele de vară. Biata mama, câte bătaî de cap i-au dat ducele alea! În permanență eram murdari de la ducele negre, iar ea se străduia să ne țină foarte curați, fierbând toată ziua rufele noastre cu leșie, pentru a scoate petele.

Asta pe lângă faptul că trebuia să facă rost de mâncare! Aprovizionarea reprezenta în acel moment o mare problemă, nu se găseau multe dintre alimentele strict necesare pentru hrana zilnică. Și, pe lângă toate acestea, mai erau și bombardamentele! Atât din partea nemților în retragere, cât și din partea trupelor horthyste. Mama mă lua pe mine de mână, pe sora mea în spate, fratele meu mergea pe lângă noi, și fugeam pe malul Mureșului, unde ne ascundeam în sălcii. Drumul până acolo era un traseu pe unde trecuseră deja armatele în retragere și era presărat cu afeturi de tun, cu cai morți și căruțe rupte și abandonate.

Imaginea dezolantă a războiului era permanentă. În zona respectivă, localitățile Războieni și Uioara erau des bombardate pentru că reprezentau un nod de cale ferată, un fel de punct strategic, unde veneau trenuri și de la Târgu Mureș, și de la Târgu Ocna. Era o așezare nu foarte liniștită, ba chiar destul de agitată în anii aceia, 1944 și 1945.

Însă noi, cei mici, nu aveam cum să înțelegem adevăratele dimensiuni ale vremurilor pe care le trăiam. Mama ne ferea pe cât putea să luăm contact cu greutățile și problemele de care se lovea în existența de zi cu zi, iar singura noastră preocupare era să ne jucăm.

Am fost foarte încântat când, imediat ce am ajuns acolo, în zilele de Paști, copiii din localitate ne-au luat cu ei să stropim fetele cu parfum. Era un obicei nou pentru noi, în Moldova nu exista. Nu știam ce înseamnă, dar am fost încântați de idee. Luam sticlute de colonie din cea mai proastă și mergeam prin tot satul să stropim fetele cu ea. Primeam în schimb ouă roșii, cozonac și pască.

După câteva luni a venit și tata și ne-am simțit mai bine. El a sosit cu puțin timp înainte de a intra rușii în Războieni, perioadă în care noi, refugiații, eram, cum am mai spus, considerați de localnici niște venetici care veniseră să le strice orânduilele. Nu eram prea bine priviți. Însă lucrurile aveau să se schimbe odată cu sosirea rușilor, care i-a convins pe localnici de spusele mamei. Și, legat de venirea rușilor, mi-a rămas în minte o întâmplare, aparent foarte hazlie. Când a aflat că sosesc rușii, „eliberatorii“, cum credea toată lumea, tata a venit fuga prin fundul grădinii strigând:

— Emilia, Emilia, dă-mi repede costumul cel bun, cămașa, cizmele și ceasul! Mă duc să-i întâmpin. În sfârșit, scăpăm de unguri și de nemți!

S-a îmbrăcat frumos, s-a ferchezuit cum a știut el mai bine și a plecat. La vremea aceea ceferiștii erau considerați oameni de vază, aveau ceasuri foarte bune, de marcă, Longines, Doxa. Așa gătit s-a dus să-i întâmpine pe eliberatori. După vreo trei ore auzim niște strigăte din fundul grădinii:

— Dumnezeuii, Paștele și Hristoșii cui i-au făcut! Chinezii dracului...

După înjurăturile de rigoare, și-a făcut apariția și tata. Era în izmene și desculț.

— Ce s-a întâmplat? l-a întrebat mama nedumerită.

— Un kirghiz rus dintr-o unitate eliberatoare m-a luat de-o mână, m-a băgat în păpușoi și m-a dezbrăcat până la izmene. Și, pe deasupra, mi-a luat și ceasul!

De asta a avut parte tata când s-a dus cu tot entuziasmul să-i întâmpine pe ruși! Bineînțeles, localnicii s-au lămurit și și-au schimbat

și ei atitudinea. Până și preotul din sat, care avea o adversitate fâțișă față de refugiați și refuzase să se vadă cu noi, și-a schimbat atitudinea, mai ales după ce rușii i-au devastat pivnița și i-au băut tot vinul. Nu înceta apoi să-i afurisească și să-i spună mamei de câte ori o vedea:

— Doamnă Emilia, câtă dreptate ați avut! Nenorociții ăștia numai rele ne-au adus!

Cum au dispărut buclele lui Nelu cel blonziu

Sunt multe lucruri din acea perioadă care s-au întipărit în memoria mea de copil. Dar există o întâmplare care-mi stăruie în minte și pe care parcă o văd aieuea în fața ochilor. Aveam un păr blond și tot numai zuluți. Uneori eram confundat chiar cu o fetiță.

Într-o zi, în timp ce mă jucam prin sat, s-au apropiat de mine două rusoaice, spunând entuziasmate:

— Vai, ce fetiță frumoasă! *Kakaia devuşka!*

Și m-au luat de mână îndemnându-mă să merg cu ele. M-au dus la unitatea în care erau încartiruite și, spre încântarea mea, mi-au dat ciocolată și bomboane. La un moment dat, una dintre ele m-a întrebat de ce umblu în pantaloni și, până să apuc eu să-i răspund, s-a îndreptat către un dulap de unde a scos o rochiță și a început să mă schimbe. Stupoare însă: nu eram fată!

Drept urmare, au considerat că e cazul să facă și mai multe pentru mine: au luat o mașină de tuns și m-au tuns chilug. Atunci au dispărut frumoasele bucle ale lui Nelu cel blonziu! Am venit urlând acasă, iar mama, când m-a văzut așa, a început și ea să plângă.

Întâmplarea a avut loc cu ceva timp înainte de a ne întoarce acasă. Când a sosit momentul să plecăm – fără tata, căci el trebuia să mai rămână –, ne-am pregătit bagajele, urmând să mergem cu

o căruță spre trenul care aștepta în gară, cu destinația Moldova. Tata însă a întârziat cu niște treburi și am ajuns la gară după ce trenul plecase. Mama s-a supărat foarte tare și i-a făcut tatei un scandal monstru. În sfârșit, ne-am urcat într-un vagon tras pe linie care urma să plece nu se știa exact când.

Ce înseamnă însă viața, destinul... Podul de la Uioara a fost bombardat și trenul pe care noi îl pierduserăm și pentru care mama se supăraseră atât s-a prăbușit odată cu el. Soarta a fost foarte generoasă cu noi, am scăpat cu viață.

Trenul cu care am plecat mai târziu a fost nevoit să o ia pe o altă rută, ocolitoare, mult mai lungă. Mi-a explicat după aceea tata că era vorba de o rută care ocolea frontul. Am ajuns pe la Brăila, unde am mers și cu barca, nu-mi aduc bine aminte de ce. Apoi am ajuns la Mărășești, unde a trebuit să stăm o săptămână până când s-a format o altă garnitură de tren către Moldova. La Mărășești am tras o sperietură vecină cu groaza. La un moment dat, au venit niște ruși care au început să bată cu pumnii și picioarele în vagon, urlând *Hazeaica, hazeaica!*. Voiau să vadă femeile. Cu noi, în afară de mama și bunica, femei mature, mai erau sora mamei și alte două surori – Raicu se numeau – pe care le întâlnisem în refugiu și le luasem cu noi. Femei tinere, frumoase... erau un pericol pentru noi toți. Mama le-a ascuns imediat așa cum a putut în vagon. O perioadă nu am deschis ușile, dar apoi, pentru a nu înrăutăți lucrurile, bunica a ieșit cu noi în față și le-a spus că nu este nicio altă femeie în vagon. Rușii s-au potolit și, mai mult decât atât, l-au luat cu ei pe fratele meu, pe Petrică și l-au dus într-un loc unde tăiaseră un porc. Bietul Petrică era să moară în noaptea aia! A mâncat atât de mult șorici la pomana porcului făcută de ruși, încât a scăpat ca prin minune de indigestie. Dacă nu venea o doctoariță rusoaică să-i facă o injecție, cred că-l pierdeam.

Sunt întâmplări care crezi că te pot marca pentru tot restul vieții. Amintirile astea nu le-am uitat, le scormonesc acum, când sunt pus în situația de a le povesti, dar ele, deși extrem de răscolitoare, nu mă bântuie. Copiii uită foarte ușor lucrurile care îi

pun în pericol. În mod normal ar fi trebuit ca ele să mă bântuie. Era război. Le țin minte fără să fiu marcat. Însă ele au creat o încărcătură emoțională de care mă pot folosi oricând pentru a intra în starea dramatică a unui personaj. Nu trebuie să inventez, trebuie doar să mă concentrez și să-mi aduc aminte. Le am înmagazinate în computerul minții și al sufletului. Întotdeauna am spus că actorul de dramă se eliberează mai ușor pentru că poate să apeleze la resursele interioare, la experiența proprie. Un actor de comedie trebuie să facă abstracție de aceste trăiri și să bucure publicul.

Revenind, într-un târziu am ajuns acasă, la Dolhasca.

Din nou acasă

Ne-am întors exact după un an de refugiu. Am plecat înainte de Paști 1944 și ne-am întors înainte de Paști 1945.

Casa noastră fusese transformată de către ruși în grajd. Nu mai exista nimic din ce lăsasem. Nu tu mobilă, nu tu dușumele, nu tu ferestre. Am dormit săptămâni de-a rândul cu pături în geam. Noroc că nu era iarnă! Ai mei au muncit mult să o transforme încet-încet într-o casă în care să se poată locui. După ce au igienizat-o cât de cât, tata a adus pământ, dușumele, ferestre.

Când am plecat lăsaserăm o fată dintr-un sat apropiat să aibă grijă de casă și de cele două vaci. Când ne-am întors, nu mai erau nici fata, nici cele două vaci. Fata, ca fata, dar vacile erau esențiale pentru a ne hrăni familia!

Tata a aflat de la cineva că una dintre vaci fusese tăiată de ruși, iar fata plecase cu cealaltă la ea în sat, undeva spre Mănăstirea Vorona, într-o localitate de sub pădure numită Coșula. S-a dus pe urmele ei și a găsit într-adevăr vaca acolo. Probabil vă întrebați cum de a știut tata că aceea era vaca noastră. Fiecare om care avea animale în curte era foarte legat de ele și le recunoștea oriunde ar fi fost.

Înarmați cu tot ce aveau, cu arme găsite de prin război, noii stăpâni l-au pus pe fugă. Timp de câteva luni nu ne-am mai putut apropia de Coșula. Nu ne luaserăm gândul însă de la vacuța noastră, pentru că ea era vitală pentru noi. Era cea mai importantă ființă de care ne puteam agăța în vreme de foamete.

Între timp, calea ferată se militarizase și rușii ocupaseră funcțiile de conducere la CFR. Văzându-l pe tata supărat, l-au întrebat despre ce e vorba. Tata, care era în relații destul de bune cu ei, le-a povestit și a avut surpriza să-i audă spunând că-l vor ajuta să-și recupereze vaca.

— Stai să mai înghețe puțin Siretul, e mai bine așa, că acum sunt mulți țărani înarmați prin sate. Mergem să furăm vaca, i-au spus.

Și așa au și făcut. S-au dus într-o noapte și au luat vacuța noastră dragă, care a venit imediat ce tata a strigat-o. Îl recunoscuse. Până când i-au construit un grajd în spatele casei, dumneaei, vacuța noastră, a stat cu noi în casă.

Mi se spunea Haplea

În copilărie mi-era foame tot timpul. Eram un nemâncat, motiv pentru care cei din jurul meu îmi spuneau Haplea sau Buflea. De ce Buflea? Nu-mi mai aduc exact aminte, dar probabil pentru că eram rotunjour la față și cu o claie de păr ondulat. Știind cu toții ce poftă de mâncare am și că în orice moment al zilei nu m-aș fi dat în lături de la a mai băga ceva în gură, sora mea, de exemplu, ori de câte ori rămânea singură cu mine, de teamă să nu o bat, îmi dădea dulcele ei.

Mama ținea vara borcanele cu dulceață – și făcea foarte multe, din toate fructele – în sobele de teracotă. Mă duceam și goleam borcanele unul câte unul, cu grijă să iau tocmai din fund, ca să nu se prindă ea. Apoi, puneam borcanul gol la loc. Deși aveam tot timpul de mâncare, eu voiam permanent să mănânc. Frații mei nu erau așa. Ei erau cumiști.

Din cauza acestei permanente senzații de foame îmi aduc aminte și acum de o excursie pe care urma să o facem cu școala la Mănăstirea Probota. Așteptam cu mare emoție să plecăm în excursie. Și nu pentru că aș fi fost eu curios să văd ce este acolo, ci pentru că în excursie, ni se spusese de la școală, trebuia să ne luăm cu noi un pachetel de mâncare de acasă. Iar mama îmi promisese că o să-mi facă două ouă scrob, adică o omletă îndoită cu lapte și cu brânză. Numai la ea îmi stătea gândul! Nu-mi era mintea decât la sosirea la Mănăstirea Probota, la clipa în care urma

să-mi scot ceșcuța în care pusese mama scrobul și la mămăliguța tăiată felii și prăjită pe plită! Aveam perfect în fața ochilor imaginea. Și, într-adevăr, imediat ce am ajuns, m-am așezat pe o pia-tră, mi-am scos ceșcuța, lingurița și mămăliguța și am început să mănânc tacticos. Mănăstirea nici nu am văzut-o. Nu am nicio amintire despre ea.

Multe dintre amintirile din acea perioadă a copilăriei mele sunt puternic legate de mâncare. Îmi aduc aminte de „excursiile“ pe care le făceam cu întreaga familie la cules de ciuperci în pădure. Pentru a nu ne-o lua înainte ȕiganii de la Gulea, care stăteau chiar în marginea pădurii, mama ne scula în zori de zi, cam pe la trei dimineăta, ca să fim primii la cules. Fără a ne mai spăla pe față, cu ochii cârpiți de somn, plecam prin fundul grădinii, în grup, prin lucerna plină de rouă. Îmi treceam mâinile prin ea și cu ele umezite de rouă mă ștergeam pe față pentru a mă dezmetici. Fratele meu, o fire extrem de vorbăreață, spre deosebire de mine, turuia întruna până când ajungeam în pădure. Începeam să culegem și, la un moment dat, constataam că este prea liniște. Lui Petrică nu i se mai auzea glăsciorul. Era noapte, eram în pădure, unde erau și animale, așa că ne cam speriam. Apoi Marieta, sora mea, ne linișteea:

— Nu vă speriați, Petrică a dat de ciuperci și nu vrea să se știe unde este, ca să le culeagă el pe toate.

Așa făcea mereu.

Culegam hulubițe, iuțari. Și acum le recunosc, cu ochii închiși.

Și tot de bunătațile pe care ni le dă pădurea se leagă și amintirea celui mai grozav desert din lume: fragi cu smântână și mămăliguță caldă. O adevărată nebulie! Nu puteți înțelege, nu-i așa? Vă spun eu că nu există ceva mai bun pe lumea asta! Draga noastră mămăliguță! Nimic nu exista fără ea și nici nu știu ce ne-am fi făcut dacă ea nu ar fi existat. Pe vremea aceea pâine nu prea se găsea.

Mâncarea a rămas, se pare, un viciu pe care l-am purtat cu mine de-a lungul vieții. Îmi place să mănânc și gătesc foarte bine.

În ciuda faptului că trebuie să fiu atent la siluetă și să țin dietă, mă gândesc cu multă plăcere la tot felul de bunătăți culinare. Îmi plac mâncărurile gătite, ca tuturor moldovenilor. Îmi place ciorba, sunt un „sosar“ împătimit, îmi plac mâncărurile picante, condimentate, și, de ce nu, din când în când câte ceva dulce, adică ceva plăcinte „poale-n brâu“, cum le numesc moldovenii mei.